

In Memoriam:

TANDARI ISTVÁNNÉ

1919–2002

Magdika 1919-ben született Újvidéken. Szülei egyszerű emberek voltak, akik a változó politikai-gazdasági viszonyok ellenére tanították. A sajátos környezetből — és nyilván kiváló nyelvérzékenységéből — fakadt, hogy a magyaron kívül jól beszélt szerbül, horvátul, németül. Orosz nyelvtanári diplomát szerzett, s mellette elsajátította az angol nyelvet is. Munkahelyei közül jelentős állomás volt a Nehézipari Minisztérium Uránipari Titkársága, ahol mint tolmács, szakfordító közel került, megszerette, s egyre jobban elsajátította azokat a földtani-geofizikai ismereteket, amelyek színvonalas munkájához elengedhetetlenül szükségesek voltak.

1963–1975 között a Központi Földtani Hivatalban dolgozott, mint a KGST Földtani Állandó Bizottsága magyar kormánybizottságának titkára.

1975-ben nyugdíjba ment.

1976–1989 között a Magyar Állami Eötvös Loránd

Geofizikai Intézet (ELGI) alkalmazásában állt, s az Intermorgeo, majd az Inter-geotechnika és kétoldalú műszaki tudományos együttműködések területén végzett értékes, hasznos munkát mint rendszeres közreműködő (szakfordítás, szaktolmácsolás, jelentések összeállításában való részvétel). Részfeladatok vállalásával 1989 után is mindig lehetett rá számítani. Munkáját nagy gondossággal végezte, megbízható, rendszerető volt.

Lételeme volt az utazás. (Családi örökség? — édesapja tengerész volt.) Mind az említett területek szakmai tanácskozásain, mind magán- (turista-) útjai során sokfelé megfordult a világban. Művelt, irodalom-, zene- és művészetszerető ember volt.

Kollégái, tisztelői 2002. március 28-án kísérték utolsó útjára a Megyeri temetőben.

Kedves Magdika, nyugodjék békében!

Baráth István

HAJDU JÓZSEF

1958–2002

A miskolci Nehézipari Műszaki Egyetemen hidrogeológus szakon 1982-ben kapta meg bányamérnöki diplomáját, és hivatásul a kőolaj- és földgázkutatóválasztotta. Tevékenységének színtere kezdetben az Alföld volt, majd a MOL Rt. működési körének, feladatainak bővülésével együtt teljesedett ki az ő pályája is.

Az idők folyamán volt operatív geológus, foglalkozott a kutatás módszertani fejlesztésével, de szakmai életútja legjavát tervező-értelmező geológusként a kőolaj- és földgázmezők felfedezésére fordította. Az OKGT berkein belül a Kőolajkutató Vállalatnál, egy átszervezést követően pedig a Geofizikai Kutató Vállalatnál tevékenykedett Szolnokon, majd megalakulását követően a MOL Rt. alkalmazottja lett. Munkája eredményeit a Tiszántúlon, majd a paleogén medencében felfedezett kőolaj- és földgáz-előfordulások jeleztek.

A kutatás a vérében volt, lendület, akarat, töretlen életkedv jellemezte. Szakmai munkáját az új módszerek, megoldások iránti érdeklődés és azok gyakorlatban történő alkalmazása jellemezte. Jó szervezőkészsége segítette a bonyolult feladatok megoldásában, a partnerek munkájának összehangolásában. Döntései előtt kikérte, igényelte mások véleményét, igyekezett a legrészletesebben tájékozódni a végső szó kimondása előtt. A közös szakmai viták során — mások álláspontját tiszte-

letben tartva — kereste a meg-
egyeztést.

Kereste a kihívásokat és bátran vállalta a megmérettetéseket. Angolnyelv-tudását felhasználva a MOL és az Occidental magyarországi együttműködésében dolgozott, majd még nagyobb feladatot teljesítve otthonától távol, Pakisztánban vezette a MOL irodáját. Sajnálatos módon nem várhatta meg munkája eredményének, a felfedezett gázmezőnek kétségtelen bizonyítékát jelentő rétegvizsgálatokat — 2002. november 23-án váratlanul elhunyt.

HAJDU Józsi nyílt, őszinte ember, jó kolléga, jó közösségi ember volt. Munkatársai a hivatalos kapcsolatokon túl, a magánéletben is gyakran számíthattak önzetlen segítőkészségére. Igazi társasági ember volt, vidám és jó kedélyű, az emberek legtöbbszörrel nagyon jó, közvetlen viszonyt tudott kialakítani. Emberi kapcsolatai mélységét, tartalmasságát jelzi, hogy régi kollégáit nem felejtette el, lehetőség szerint felkereste, meglátogatta őket.

Szent Borbála napján a szolnoki temetőben vettek végső búcsút Tőle családtagjai, rokonai, barátai, munkatársai, évfolyamtársai.

Boncz László

DR. CSEREPES LÁSZLÓ

1952–2002

„Boldogok a szelídek, mert
övék lesz a Föld.” (Máté 5,5.)

Dr. CSEREPES László, az ELTE Geofizikai Tanszékének professzora 50 éves korában, hosszú szenvedés után, karácsony előtt néhány nappal elhunyt.

1952-ben született Budapesten. 1970-ben érettségizett, s még az évben felvételt nyert az ELTE TTK fizikus szakára. Két év elvégzése után átiratkozott a geofizikus szakra. 1975-ben először a geofizikus diplomát, majd három év múlva a fizikusi diplomát szerezte meg. Tanulmányi eredményei mindvégig jelesek voltak. Korán kitűnt szerénységével, szorgalmával és tehetségével. 1975-től megszakítás nélkül a Geofizikai Tanszéken dolgozott, 1986-ban adjunktusi, 1996-ban docensi, majd 1999-ben egyetemi tanári kinevezést kapott. Kis doktori fokozatát 1978-ban szerezte meg. Kandidátusi értekezését 1996-ban védte meg, amelyet különleges értékeire való tekintettel az MTA Doktori Tanácsa a földtudomány doktori cím megadásával honorált. Ez a teljesítmény azóta is példa nélküli a hazai geofizikusok minőségének történetében.

Kutatásainak középpontjában kezdettől fogva a Föld köpenyében zajló globális cirkuláció, a köpenykonvekció vizsgálata állt. Ez a jelenség a földfelszíni litoszféralemezek mozgásának, azaz végső soron a lemeztektonikának, a kontinensvándorlásnak és az óceánok fejlődésének a fizikai-dinamikai háttere.

Ebben a tárgykörben építette ki külföldi kapcsolatait, amelyek természetszerűleg nélkülözhetetlenek ennek az eleve nemzetközi szintűen folyó kutatásnak a sikeres műveléséhez. 1984 óta 8 alkalommal volt meghívott kutató külföldi intézetekben és egyetemeken: Franciaországban (Toulouse, Párizs), Németországban (Mainz, Göttingen) és az Egyesült Államokban (Minneapolis). 2003 őszére vendégprofesszori meghívása volt a Minneapolisi Egyetemre.

CSEREPES László köpenykonvekciós kutatásai a jelenség hidrodinamikai modellezésén alapultak nagyteljesítményű számítógépek segítségével. E téren három olyan alapvető felismerése született, amellyel jelentősen hozzájárult az elmélet fejlődéséhez.

Még a 80-as évek elején megmutatta, hogy a litoszféralemezek merevsége, ami mindig is a leginkább problémás része volt a köpenyt folyadékként kezelő elméletnek, természetes úton adódik a konvektív cirkuláció és a lemezanyag reológiai viselkedésének kölcsönhatásként. Ez a kölcsönhatás a lemezek létezésének az oka. CSEREPES László ezt 1982-ben publikálta, munkáját azóta is idézik, és erre építik a továbbfejlesztett modelleket.

Egy másik jelentős eredménye volt a 90-es évek elején a köpenyben várható háromdimenziós cirkulációs

formák feltérképezése. Felismerte, hogy a köpenybeli felszálló mozgás a Föld felszínén ismert vulkáni centrumokhoz („hot spot”-okhoz) kapcsolódó, a mélyköpenyig lenyúló oszlopszerű formákban valósul meg. Ez a felismerés azóta a köpenykonvekció alaptézisei közé tartozik.

Harmadik jelentős eredménye a legutóbbi években született, s ezt egy amerikai szerzőtársával együtt dolgozta ki. A köpenybeli anyagáramlást rétegzetté teszi a köpeny belsejében, 660 km mélységben húzódó határreteghez kapcsolódó kristályszerkezeti fázisátalakulás. Ez többé-kevésbé gátja a cirkulációnak, mert az áramlás nehezen és nem mindenütt tudja áttörni ezt a határt. Kimutatták, hogy a köpenykonvekció felszálló oszlopai három különböző mélységből erednek: a 660 km-es határretegből, közvetlenül a határreteg alól, illetve a köpeny legaljáról. Ezek az eredmények 2000-ben jelentek meg, s nagy világvisszhangot váltottak ki.

Kutatásai során CSEREPES László a geofizika más folyadékdinamikai problémáin is dolgozott. Ilyen alapvető jelentőségű folyadékdinamikai tárgykör, amelyben az utóbbi évek kiemelkedő eredményeket hoztak, a földi mágneses tér eredete, amely a Föld magjában folyó áramlásokon alapul.

Végül tudományos munkásságához tartozik, hogy csaknem egy évtizedet dolgozott az ELTE Geofizikai Tanszékén működő úrkutatási munkacsoportban. Itt is elsősorban fizikai alap kutatás volt a feladata, s eredményei a magnetoszférában terjedő nagyon kis frekvenciás elektromágneses hullámok sajátságairól szólnak.

Összefoglalva megállapítható, hogy CSEREPES László magas szintű földtudományi ismereteket, fizikai és matematikai tudást, valamint számítástechnikai csúcstechnológiát és programozást követelő interdiszciplinális területen dolgozott és nemzetközi szinten a legkiválóbbak közé tartozott. Joggal mondható, hogy követte az egyetem névadójának intencióját: „...csak az az igazi tudomány, amely világra szól...”.

Kiemelkedő kutatómunkája mellett elhivatott oktató és népszerű tanár is volt. Reguláris óráin és speciális kurzusokon, diplomamunkák és doktori dolgozatok konzulenseként adta tovább tudását a fiatal generációknak. Göttingeni meghívásai idején az ottani egyetemen is előadott fizikus és geofizikus doktoranduszoknak. Meghatározó része volt az ELTE geofizikus szakán korábban érvényes tanrend kidolgozásában és vezető szerepet játszott az egyetemi integrációhoz és a kredit rendszer bevezetéséhez kapcsolódó curriculum megújításában, és a doktori iskolában.

Emberi tulajdonságai közül legjellemzőbb volt hivatástudata, segítőkészsége és az a szelíd szeretet, amellyel mindannyiunk szívéhez megtalálta az utat. Megrettenve éltük át a hirten reá törő gyilkos kórt, és vele együtt hittük, hogy lesz gyógyulás. Nem így történt! Hiánya fáj, és döbbenet éljük át pótolhatatlanságát. Rengeteg probléma merül fel bennem, amelyre csak ő tudná megadni a helyes választ. Vádolom

magam, hogy nem kérdeztem többet; hogy nem tudtunk mindent elrendezni. Kétségekkel viaskodva idézem fel magamban a hegyi beszéd krisztusi üzenetét: „*Boldogok, akik szomorúak, mert majd megvigasztalják őket*” (Máté 5,4.). És íme, megérkezik a vigasz! Áldásos felesége hív, hogy talált Laci munkái, iratai között egy korábban sohasem látott papírt egyetlen, ceruzával írt mondattal. Amint olvassa, megértem, hogy ez Laci végső tanácsa és búcsúja mindannyiunktól:

„Eljön az idő — szükségképpen el kell jönnie —,

amikor az ember belátja majd, hogy számára a tudomány nem mellékes foglalkozás. Olyan föld, amelyen mint hogy máris előfordul, azért adjuk oda életünket, hogy tudjunk és többek legyünk nem pedig, hogy birtokoljunk. Körülöttünk ez készülődik kikerülhetetlenül.”

Kedves Kollégánk, drága Barátunk! Búcsúzom Tőled az Eötvös Loránd Tudományegyetem, a Természettudományi Kar, a Rektor és Dékán Úr, tanártársaid és tanítványaid nevében: Isten veled, nyugodjál békében.

Horváth Ferenc

NAGY MAGDOLNA

1916–2003

1916-ban született Budapesten. Kétéves korában elvesztette mérnök édesapját. Édesanyja szerény tisztviselői jövedelméből egyedül nevelte, taníttatta. 1934-ben a Szent Margit gimnáziumban érettségizett, 1936-ban a Damjanich utcai állami tanítóképzőben magyar–német tanítónői oklevelet szerzett. Néhány évi elemi iskolai tanítás után, tanári munka mellett beiratkozott a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetem bölcsészeti karára, magyar–francia–német szakra. Tanulmányait félbe kellett szakítania, mert súlyosan megbetegedett (megbénult). Csodával határos módon meggyógyult, és 1948-ban folytathatta tanulmányait. 1951-ben francia–német szakos középiskolai tanári diplomát szerzett, de mire meglelt a diplomája, addigra beszüntették a nyugati nyelvek oktatását az iskolákban.

Ekkor került a Geofizikai Intézethez. 1951 októbertől az akkor felfejlesztés alatt álló intézet úgynevezett „középkáder-tanfolyamot” indított kutatási segédképzés céljából. Magda a féléves tanfolyam elvégzése után a Szeizmikus Osztályra került, és terepi csoportoknál a kiértékelésben dolgozott. 1958-ban a központba helyezték az Egyeztető Osztályra (amely a Tudományos Koordinációs Osztály elődje volt.) Itt dolgozott 1979-es nyugdíjazásáig, de utána még évekig visszajárt dolgozni az ELGI-be. Több mint 35 évet töltött a Geofizikai Intézet szolgálatában.

Mínhogy a sors a geofizikához sodorta, még terepes korában, 1956-ban beiratkozott a Miskolci Nehézipari Műszaki Egyetemre, hogy a geofizikában is szakember legyen. Levelező tagozaton, munka mellett végezte el a „bányageológus-mérnök” szakot, 1962-ben szerezte meg diplomáját. Tanulni, terepre, majd a központba járni dolgozni, Miskolcra utazni vizsgázni — nem volt könnyű feladat.

Már a szeizmikus csoportoknál megbízható, szorgalmas munkatársnak és segítőkész, másokkal törődő jó barátnak ismerték meg. Az Egyeztető Osztályon mint tudományos munkatárs hatalmas munkát végzett. Nevéhez fűződik az intézeti adattár létrehozása és kezelése. Részt vett a témaalap-rendszer kidolgozásában és kezelésében. Feladata volt a Geofizikai Közlemények és az Évi Jelentés, valamint egyéb időszakos, illetve alkalmi kiadványok sajtó alá rendezése és színvonalassá tétele. Segített az ELGI könyvtárában lévő Eötvös Loránd-hagyaték feldolgozásában, rendezte és fordította a levelezést. Nyelvtudását tudományos munkájában állandóan használta. A francia és német mellett angolul is megtanult. Kiemelkedő munkájáért több kitüntetést is kapott. 1999-ben a Magyar Állami Eötvös Loránd Geofizikai Intézet Pro Geophisica díjjal tüntette ki.

Az 1970-es években édesanyja meghalt, Magda egyedül maradt. Idővel segítőkészségét szinte intézménnyé fejlesztette, így egyre több barát vette körül, egyre több tanítvány akart tőle nyelvet tanulni. Magda érdekes, mozgalmas életet alakított maga körül. Szeretett segíteni, ügyeket lebonyolítani.

Az utóbbi években sokat szenvedett régi betegsége óta gyenge lábai miatt. Végül szeme is cserben hagyta. Ezekkel a bajokkal már nem volt ereje megküzdeni. Február 27-én töltötte volna be 87. évét. Hosszú, gazdag, de szenvedéssel tele élete volt, amit példaszerűen élt végig az utolsó percéig, hűen erkölcsi elgondolásaihoz.

Fájdalommal búcsúzunk Magdától, Magdi nénitől, emlékéit megőrizzük.

Mezey Mária

Eseménynaptár

Ifjúsági ankét

Szervező: MGE, MFT
Helye: Dobogókő
Ideje: 2003. március 21–22.
Információ: (1)201-9815 vagy geophysic@mail.mtesz.hu

MGE-közyűlés

Helye: Budapest
Ideje: 2003. április 4.
Információ: (1)201-9815 vagy geophysic@mail.mtesz.hu

EGS

Helye: Nizza
Ideje: 2003. április 6–11.

Bányászati – kohászati – földtani konferencia

Szervező: Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság
Helye: Zilah, Szilágy megye
Ideje: 2003. április 11–13.
Információ: www.emt.ro vagy webmester@emt.ro

VIII. Geomatematikai ankét és A térinformatika alkalmazásai a környezetvédelemben és a földtudományokban c. konferencia

Szervező: A MFT Geomatematikai és Számítástechnikai Szakosztálya
Helye: Szeged, az MTA Szegedi Akadémiai Bizottságának székháza
Ideje: 2003. május 5–6.
Információ: http://ttkde4.sci.u-szeged.hu/foldtan/geomatematikai_szakosztaly/

Darnó-zóna konferencia

Szervező: MFT
Helye: Recsk
Ideje: 2003. május 29–31.
Információ: (1)201-9129

65th EAGE Conference @ Exhibition

Szervező: EAGE
Helye: Stavanger
Ideje: 2003. június 2–5.
Információ: www.eage.nl/conferences/ vagy eage@eage.nl

Földi elektromágnesség konferencia Verő József 70. Születésnapja alkalmából

Szervezők: MGE, MTA Geofizikai Tudományos Bizottsága, MTA GGKI, NYME Fizika Intézete
Helye: Sopron
Ideje: 2003. június 20.
Információ: (99)508-340

EAGE/SEG Summer Research Workshop

Szervező: EAGE
Helye: Trieszt
Ideje: 2003. augusztus 31–szeptember 4.
Információ: www.eage.nl/conferences/ vagy eage@eage.nl

EEGS

Helye: Prága
Ideje: 2003. augusztus 31–szeptember 4.

EAGE Workshop on Fault and Top Seals: What do we know and where do we go?

Szervező: EAGE
Helye: La Grande Motte (Franciaország)
Ideje: 2003. szeptember 1–4.
Információ: www.eage.nl/conferences/ vagy eage@eage.nl

Vándorgyűlés

Szervező: MGE, MFT, OMBKE, SPE
Helye: Tiszaroff
Ideje: 2003. szeptember 19–20.
Információ: (1)201-9815 vagy geophysic@mail.mtesz.hu

1st North Africa/Mediterranean Petroleum & Geosciences Conference and Exhibition

Szervező: EAGE
Helye: Tunisz
Ideje: 2003. október 6–9.
Információ (1–4): www.eage.nl/conferences/ vagy eage@eage.nl

50 éves az MGE

Szervező: MGE
Helye: Budapest
Ideje: 2004. április 27.
Információ: (1)201-9815 vagy geophysic@mail.mtesz.hu

Összeállította: Tóth Lajos

A 43. évfolyamban közölt szakcikkek lektorainak névsora ABC szerint:

ÁDÁM Antal
ÁDÁM József
BODOKY Tamás
DRAHOS Dezső
GYULAI Ákos
MÁRTON Péter
NYÁRI Zsuzsanna
PETHŐ Gábor
POSGAY Károly
STEINER Ferenc
SZABÓ Zoltán
SZALAI Sándor
SZARKA László
TAKÁCS Ernő id.
VERŐ József
ZILAHÍ-SEBESS László id.
ZILAHÍ-SEBESS László ifj.

HU ISSN 0025—0120

Főszerkesztő: dr. Bodoky Tamás

Szerkesztő: Tóth Lajos

Szerkesztőbizottság: dr. Aczél Etelka, dr. Ferenczy László, Hegybíró Zsuzsanna, Kakas Kristóf,
dr. Ormos Tamás, dr. Szarka László, Verő László

A szerkesztőség címe: Budapest, II., Fő u. 68. (1371 Budapest, Pf. 433)

Telefon: (1)201-9815
